SEZÓNNE TRENDY ROZVODOVOSTI PRED A PO ZAČATÍ ROKA 2020 NA SLOVENSKU A V ČESKU

Garajová A.[1], Bleha B.[1]

[1]Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja, Mlynská dolina, Ilkovičova 6, 842 15 Bratislava, Slovenská republika; garajova29@uniba.sk

Úvod

- Z písomností a archeologických nálezov je zrejme, že epidemiologicky významné choroby mali do značnej miery vplyv na spoločenské, demografické či ekonomické aspekty života. V súčasnej situácii rovnako prichádza k zmenám v spoločnosti. Práve z tohto dôvodu sme sa rozhodli analyzovať rozvodovosť pred a po začatí súčasnej pandémie [1-3].
- ***Cieľom príspevku je stručné hodnotenie trendov rozvodovosti pred a po začatí roka 2020.***
- ***Hypotézy:*** ***Prišlo na Slovensku a v Česku po začatí roka 2020 k zmene rozvodového trendu? O aké zmeny trendu sa jedná?***

„The Athenian Plague" Nicolas Poussin (1594-1665)

Materiál, metódy

Prehľad dátových zdrojov Zdroje: [4-7]

Typ dát	Zdroj	Časový úsek	Územie
rozvody triedené podľa mesiacov/štvrťrokov	Štatistické úrady SR a ČR	2017/18-2019, 2020	štát, kraje
podané návrhy na súd triedené podľa mesiacov v roku	Ministerstvá spravodlivosti SR a ČR	2017/18-2019, 2020	štát
vybavenosť žiadostí triedené podľa mesiacov v roku	Ministerstvá spravodlivosti SR a ČR	2017/18-2019, 2020	štát

Na dáta sme aplikovali nasledovné metódy:

- ***Mesačný rozvodový index (MRI) = R_i / kk_i***
- R_i = počet rozvodov v *i* mesiaci, kk_i = korekčný koeficient v *i* mesiaci
- ***Korekčný koeficient nadobúda hodnoty*** = D_i / $\bar{D}$
- D_i = počet dní v *i* mesiaci, $\bar{D}$ = priemerný počet dní v roku
- Metódu sme využili pri mesačných úhrnoch rozvodov na vyrovnanie rozdielov v počte dní medzi mesiacmi [8,9].
- ***Sezónny rozvodový index (SRI)*** = $MRI_i/MRI_{priemer}$ alebo R_i / $\bar{R}$
- V prípade mesačných dát sme metódu aplikovali na hodnoty mesačného rozvodového indexu. V prípade štvrťročných dát za kraje sme metódu aplikovali na neupravované hodnoty rozvodov [8].

Hodnoty korekčného koeficientu Zdroj: [9]

jan	feb	mar	apr	máj	jún	júl	aug	sept	okt	nov	dec
1,0185	0,9199/ 0,9528	1,0185	0,9856	1,0185	0,9856	1,0185	1,0185	0,9856	1,0185	0,9856	1,0185

Výsledky

- Dlhodobo patria mesiace marec až jún na Slovensku aj v Česku k obdobiam v roku s najvyššími úhrnmi rozvodov. Ako je však vidieť z grafov 1. a 2. v tomto období roka 2020 prichádza k poklesu počtu rozvodov v oboch krajinách. Vôbec najnižší bol úhrn rozvodov v roku 2020 v apríli. Na Slovensku sa v apríli 2020 rozviedlo len 377 párov a v Česku len 731 párov. Ak sa pozrieme na sezónny rozvodový index (grafy 3. a 4.) ide o prepad hodnôt hlboko pod úroveň indexu z predošlých rokov. Z grafov 1. a 2. vyplýva, že v marci až máji 2020 prišlo v oboch krajinách aj k poklesu podaných návrhov na rozvod a markantnému zníženiu vybavenosti agendy. Výkyv v počte rozvodov v oboch krajinách je tak možné pripísať najmä nižšej miere vybavenosti rozvodovej agendy po začatí pandémie SARS-CoV-2, kedy bolo nutné prispôsobiť sa novo vzniknutej situácii [4,6]. Okrem toho bol začiatok pandémie spojený aj s ekonomickou neistotou, ktorá sa mohla tiež prejaviť na poklese rozvodovosti [10,11]. V mesiacoch jún, júl 2020 sa v oboch krajinách stretávame s „dobiehaním" rozvodov (zreteľnejšie viditeľné na grafoch 3. a 4.). Ako v predošlom prípade je to možné pripísať vybavenosti agendy na súdoch, ktorá bola v týchto mesiacoch výrazne lepšia. Podľa správy [4] súvisí lepšia vybavenosť s útlmom ochorenia v letných mesiacoch a zmiernení protiepidemiologických opatrení.
- Pokles rozvodovosti v druhom štvrťroku 2020 je badateľný aj v regionálnej štruktúre (grafy 5. a 6.). Sezónny rozvodový index z roku 2020 je v tomto období oproti priemeru 2017-2019 takmer v každom kraji v oboch štátoch záporný. Výnimku tvoria Olomoucky a Zlínsky kraj, kde boli rozdiely medzi indexami kladné. Na druhej strane v treťom štvrťroku bol vo všetkých českých krajoch sezónny rozvodový index vyšší v roku 2020. Rovnako bol index v danom období roka 2020 vyšší v porovnaní s priemerom 2017-2019 aj v polovici slovenských krajov.

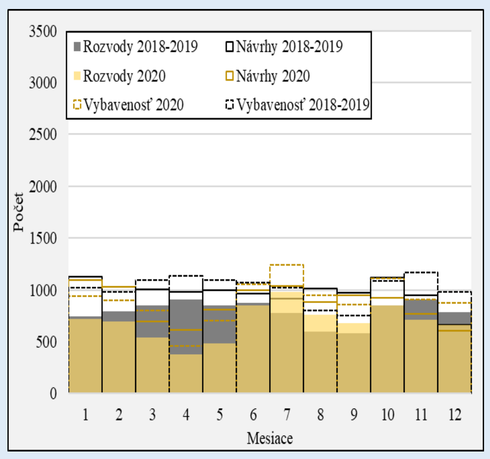

Graf 1. Sezónne trendy vybraných ukazovateľov (abs. hodnoty) v SR v období 2018 - 2020 Zdroj: [4,5]

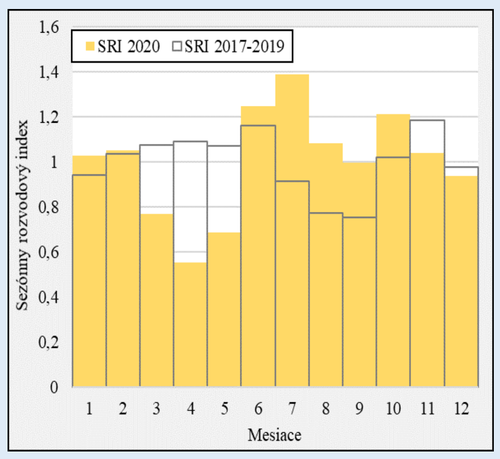

Graf 3. Sezónny rozvodový index v SR v období rokov 2017- 2020 Zdroj: [5]

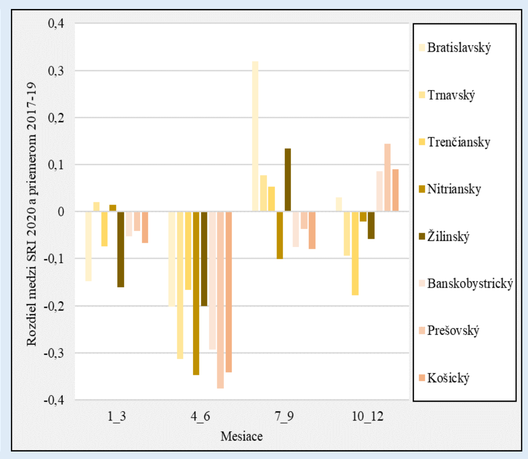

Graf 5. Porovnanie sezónneho rozvodového indexu v krajoch SR Zdroj: [5]

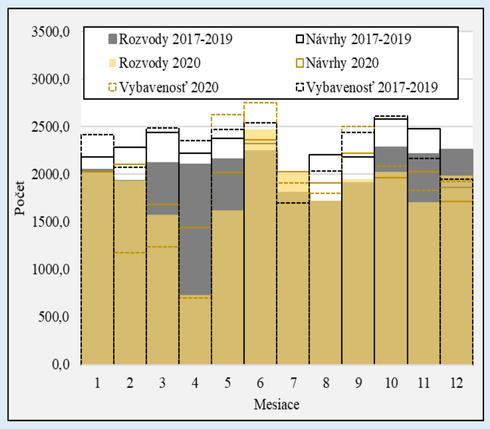

Graf 2. Sezónne trendy vybraných ukazovateľov (abs. hodnoty) v ČR v období 2017 - 2020 Zdroj: [6,7]

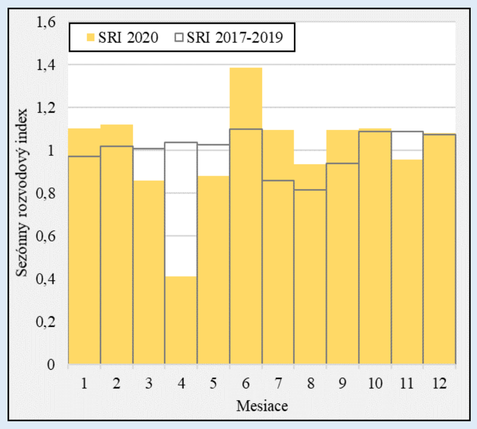

Graf 4. Sezónny rozvodový index v ČR v období rokov 2017- 2020 Zdroj: [7]

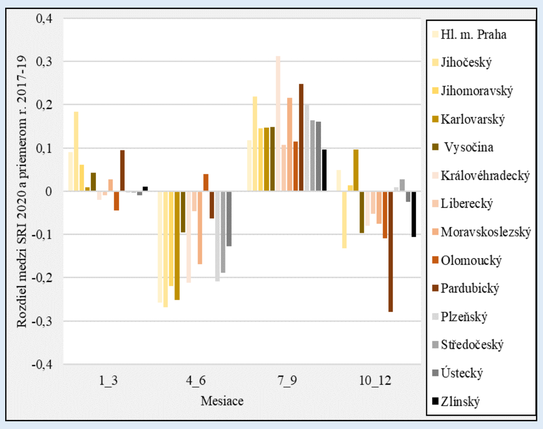

Graf 6. Porovnanie sezónneho rozvodového indexu v krajoch ČR Zdroj: [7]

Súhrn

- V roku 2020 prišlo v oboch krajinách k výraznejším výkyvom rozvodovosti. Hneď v marci až máji 2020 prišlo v oboch krajinách k rapídnemu zníženiu počtu rozvodov aj podaných návrhov na rozvod. Následne však prišlo k nárastu počtov rozvodov aj návrhov. Tieto výkyvy boli podľa dostupných dát do veľkej miery zapríčinené výkonmi súdov pri vybavovaní rozvodovej agendy. Podľa viacerých publikácii ako napr. [10,11] mohol byť prvotný pokles počtu rozvodov zapríčinený aj inými faktormi ako bola ekonomická neistota po začatí pandémie.
- Zmeny v úhrnoch rozvodovosti je možné zachytiť aj na krajskej územnej úrovni. Zreteľný je najmä pokles rozvodovosti v druhom štvrťroku 2020.

Literatúra

[1] Hays, J. N. (2005).Epidemics and Pandemics: Their Impacts on Human History. ABC-CLIO, USA, p. 10

[2] Balzarini, R. N., Muise, A., Zoppolat G. et al. (2020) Love in the Time of Covid: Perceived Partner Reponsiveness Buffers People from Lower Relationship Quality Associated with Covid-Related Stressors. ResearchGate p. 4

[3] Bavel, van J. J., Baicker, K., Boggio, P. S. et al. (2020) Using social and behavioural science to support COVID-19 pandemic response, Natural Human Behaviour 5(4) p. 460

[4] Analytické centrum MS SR. (2020) Súdna štatistika. [Cit.: 13. august 2021] <https://web.ac-mssr.sk/>

[5] Štatistický úrad SR. Dátové kocky: DATAcubes. [Cit. 13. august 2021] <http:datacube.statistics.sk/>

[6] Ministerstvo spravodlivosti ČR. (2020) Statistika a výkazníctvo [Cit.: 13. august 2021] <https://cslav.justice.cz/>

[7] Český statistický úřad. Verejní databáze. [Cit.: 13. august 2021] <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>

[8] Pavlík, Z., Rychtaříková, J., Šubrtová, A., (1986). Základy demografie. Rozvod a rozvodovost. Praha, Academia, p. 268-286.

[9] Vereš, P., (1987). Sezónnost sňatků v Českých zemích v letech 1851 až 1984. Český Lid, 74(1), p. 35

[10] Adshade M. (2012). Good times mean more divorces. People can't afford to get divorced in bad times. So we'll see more as things get better. Canadian Business. [Citované: 13. august 2021] <http://m.publishing. rogers.com/canadianbusiness/share/ 201208/06b_ analysis_adshade.html>

[11] Bartoš, V., Cahlíková, J., Bauer, M., & Chytilová, J. (2020). Dopady pandemie koronaviru na duševní zdraví [Study]. The Czech Republic: *IDEA 2020*, 1-20. [Citované: 13. august 2021] <https://idea.cerge-ei.cz/images/COVID/IDEA_Dusevni_zdravi_covid-19_cervenec2020_22.pdf >

Poďakovanie: Tento príspevok vznikol vďaka grantu APVV-17-0079